

Många gillar hästar på Sollerön

Erika Sunesson, som är från Siljansnäs och går på agronomutbildning i Uppsala vid SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet, har under fyra veckor under sommaren 2001, som praktik, inventerat djur på gårdarna i Mora kommun. Den inventering hon gjort gäller häst, nöt, höns, svin, får och getter. Hon har besökt djurägarna på deras gårdar och ställt lite frågor; hur många djur som finns, vilka typer av djur, hur djuren sköts, om foder, vatten och utrymmen. Erika poängterar att det inte är någon inspektion hon haft i uppdrag att göra. Då det inte finns någon anmälningsplikt för varje djur, är man helt enkelt intresserad av att få en uppfattning om hur många djur det finns inom kommunen.

En liknande inventering gjordes också 1996, dvs 5 år tidigare, av Ellinor Lafvas, från Sollerön. Vi tycker det kan vara intressant att titta på utveckling av djurhållningen på Sollerön under denna 5-årsperiod. För att få en ytterligare dimension har jag plockat fram en del uppgifter från Sool-Öen 1978, en artikel skriven av Lars-Erik Larsson, dåvarande direktör för Kopparbergs läns Hushållningssällskap. ((angivelsen är inte så exakt vad gäller benämning, men vissa jämförelser kan ändå vara intressanta)

År 2001		År 1996		År 1961	
Hästar	108	Hästar	87	Hästar	97*
Mjölkkor	11	Mjölkkor	58	Mjölkkor	400
Dikor	85	Dikor	?		
Kvigor, kött- djur	115	kvigor, kött- djur	126	nötkreatur (förutom mjölkkor)	200
Kalvar	78	Kalvar	49		
Baggar och		Baggar och			
Tackor	60	Tackor	45	får	80 (1977)
Lamm	72	Lamm	44		
Slaktsvin	6	Slaktsvin	0	slaktsvin ca	50

*(arbetshästar, uppg från Sollerö Hästförsäkringsförening. Rekordåret 1949 hade föreningen 209 hästar registrerade)

Erika Sunesson som har räknat djur i Mora Kommun

Tolkar man dessa siffror kan man se en tydlig utveckling från mjölkkor mot köttdjur. En ganska stor ökning även vad gäller får och lamm – kan detta vara ett led i ”öppna landskap” ?

Som ni kan se är hästar allt populärare och efter att ha gått igenom förteckningen kan man dra slutsatsen att flertalet av hästarna används i sk tävlingsverksamhet. Många hästägare är unga flickor, som på detta sätt håller sig med en hobby. Naturligtvis betyder det en hel del att vi har uppfödning/stuteri på Sollerön.

Tar man sig en promenad söderut efter Budgatu en lördag eller söndag kan man uppleva en febril aktivitet på och vid ridbanan.

Som kuriosita fann jag en artikel i Falu Kuriren i januari 2002 och jag tycker det kan vara roligt att ta fram en del statistik om hästar och dess betydelse i Sverige. ”Sverige är Europas hästtätaste land förutom Island. På 30 år har antalet hästar tredubblats.

För 50 år sedan höll 600 000 hästar igång Sverige, till dess att jordbruket och försvaret avhästades och antalet hästar sjönk till 65 000.

I dag är hästen en folkrörelse med 225 000 hästar som ska ha foder, stallplats och bete. Hästsektorn omsätter 15 miljarder inklusive spel på trav och galopp.

Hästarna är lantbrukets femte största inkomstkälla. Hästnäringen köper foder, stallplats och andra varor och tjänster för 1,5 miljarder årligen från lantbruksföretag.

Hästarnas foder växer på en areal, som är dubbelt så stor som Gotlands åkerareal. Hästen producerar över 20 000 hektar öppet landskap.

17 000 människor är helt eller delvis beroende av hästen för sin försörjning.

400 000 rider regelbundet och gör ridningen till Sveriges andra sport.

Hästsport är landets största handikappidrott.”

Sara Markus-Jansson

Two nordsvenska arbetshästar mumsar på sitt hö.

Solöns Stuteri & Seminstation

I byn Bodarna hittar du Solöns Stuteri & Seminstation. Stuteri är ju som de flesta vet en gård som föder upp hästar, och det är precis vad vi gör också.

Vi flyttade till Bodarna hösten 1987 med våra hästar. Då hade vi uppfödning av ridhästar, Svenska Halvblod. Vi hade som mest 7 st avelsston och den godkände avelshingsten Jopal 635, samt förstås en hel del unghästar.

Idag har vi övergått till travavel, f n har vi 4 st varmbloodsston i avel, och några

unghästar. Men seminstation då... Jo det är precis som det låter en station där man kan få sitt sto inseminerat.

I modern tid får inte hästarna sköta det på eget vis. Speciellt inom travaveln är det nästan bara inseminering som gäller. Idag när man vill ha ett föl från sitt sto, tar man henne till en seminstation, ägaren till stoet pekar ut i en katalog vilken av alla stiliga hingstar hon skall få äran att betäckas med.

Och det är här vi kommer in i bilden.. Vi tar alltså emot och inseminerar ston från hela Dalarna och även angränsande län. Det finns bara två seminstationer i hela Dalarna, en i Borlänge och så en på Sollerön.

Seminsäsongen börjar omkring 1 april och brukar avta i slutet av augusti.

Vi har ca 60 främmande ston här på betäckning per säsong, vi tar emot alla raser som finns på semin. Stona stannar i regel 1-3 veckor för inseminering.

Och 11 månader senare, ser vi om allt går väl, en liten pigg och sprallig förlunge skutta runt i hagen.

Annicka "Hacke" Berg & Henning Rustad

Stall två S

Ridskola och Sundets Ryttnäring.

Ridskolan startade 1996 och är ett familjeföretag, instruktörer är Eva och Emma. Stall två S äger 11 hästar, den minsta och yngsta är Flingan, snart 1 år och minishettis. Luxor är med sina 170 cm störst och Emmas favorit, de tränar för att komma ut på tävlingsbanor under våren. Det finns ytterligare 3 ponnier i stallet, Pontus som ägs av familjen Mats, Betty Boop som hör till familjen Andersson (min bror) och lilla Ludde som har 9 ägare.

Vår målsättning är:

Alla oavsett funktionshinder är lika välkomna.

Hästantering i och utanför stallet.

Bli en säkrare och bättre ryttare.

Genom kringaktiviteter skapa kamratskap och förståelse för varandra.

Vi har 21 lektioner/vecka och träning för elever med funktionshinder 4 tim/vecka. Alla lektioner är en timme och då ingår att man tar hand om "sin" häst före eller efter ridning. Lektionerna börjar och slutar i stallet.

Föreningen har ca 90 medlemmar och har en mycket aktiv ungdomssektion. På söndagarna har de barnridning mellan kl. 13 och 14. De har på olika sätt fått ihop pengar till ett **Hästbibliotek**, minst 1 gång/månad är det filmkväll.

Till sommaren hoppas vi kunna resa till Falsterbo och hoppas att det ska bli en lika fantastisk upplevelse som resan till Globen Horse show.

Ridskolan har två stora evenemang/år. Sommarfesten i mitten av juni, och julspelet i mitten av december.

Eva Berg-Olsson

Travintresset på Sollerön

För närvarande finns det ca 40 travhästar på Sollerön, hälften av dessa tränas för trav och hälften är ämnade för avel.

Sollerö Travsällskap bildades den 20 maj 1994. Föreningens syfte är att tillvarata och befrämja medlemmars intresse för travsporten. Medlemmar i föreningen är aktiva och passiva travintresserade på Sollerön.

Under åren har föreningen anlagt en rakbana parallellt med invallningsdiket nedanför reningsverket samt förbättrat en del åkervägar med grus. Finansiering för detta har varit inkomst av lotterier, tipspromenader, bidrag samt egen insats.

Avel:

Ett sto går dräktigt i 11 månader. Hon betäcks någon gång under perioden april – augusti, beroende på var i landet hon befinner sig. Oftast betäcks stoet genom semin. Endast ett fåtal hingstar betäcker naturligt. Detta görs på någon av landets seminstationer (Sollerön har också en) eller hingststation. När stoet är konstaterat dräktigt på 16 – och 42-dygn brukar det bara vara att vänta på fölning och hoppas att inga komplikationer tillstöter.

Träning:

Långsamkörning – körs för det mesta på befintliga vägar på ön.

Intervallträning – körs på rakbana eller Ångesvägen. Vintertid plogas även en rakbana upp på isen.

Fortkörning – körs på travbanan i Rättvik eller Romme. Vintertid körs även 1600 meters distans på isen.

Tryckvagn – är en bromsad vagn som en del tränare använder för att köra styrke-träning med.

Träningsupplägget varierar, varje tränare har sin filosofi och följer den.

Exempel:

Unghästarna körs in på hösten, när hästen är ett och ett halvt år. När unghästen är inkörd körs den varannan dag fram till januari. Då börjar den få gå intervall 2 ggr/vecka, farten är individanpassad efter hästens pulsslag, som ska ligga kring 200 slag/minut, för att inte överstiga mjölksyratröskeln. Sedan sänks farten vecka för vecka efter hur hästen utvecklas. Varannan vecka byts en av intervallkörningarna ut mot fortkörning på banan, för att unghästen ska få bekanta sig med miljön och även lära sig att springa runt på banan i sällskap med andra hästar. När unghästen klarar att springa distansen 2140 meter på en kilometertid mellan

Running Lady

1.40 – 1.32 för varmblood och 2.10 – 2.00 för kallblood har den möjlighet att starta i ett så kallat premiellopp (under förutsättning att den är 2 år). Klarar unghästen det får den som äger hästen en premie. Sedan är det att fortsätta att sänka tiden tills den klarar att springa distansen 2140 meter på kilometertiden 1.28 eller snabbare för varmblood. och 1.55 eller snabbare för kallblood, som är 2 år. Klarar den det får man ytterligare en premie och då kallas det att man kvalat hästen och den är berättigad att börja tävla. För 3-åriga och äldre varmblood är kvaltiden 1.25.

Starthästar:

På Sollerön har det genom tiderna ägts och tränats många vinnare, några som kan nämnas är:

- ☐ **Mighty Magic** som tog 10 segrar, 20 andraplatser och 8 tredjeplatser på 112 starter. Hon segrade bland annat i dåvarande V 65.
- ☐ **Zoetrope** som tog 2 segrar som 2-åring, kvalade in och deltog i svenskt Travoaks final som 3-åring. Kvalade in och deltog i Breeders Crown final och Derby semifinal som 4-åring. Hon tävlade mot årgångstoppen hela tiden och gjorde det bra.
- ☐ **Running Lady** som tog 11 segrar, 4 andraplatser och 4 tredjeplatser på 48 starter. Hon segrade bl a i V 75.

Sollerö Travsällskap

Ridsporten i Sverige

Ridsporten är Sveriges näst största ungdomsidrott, bara fotbollen är större. Av medlemmarna i klubbar anslutna till Svenska Ridsportförbundet är 65 % under 25 år. Flickorna är fortfarande i majoritet – 85 % - men fler och fler pojkar börjar att rida. Ridsporten har flest antal aktiva kvinnor av de 67 idrottsförbunden inom Riksidrottsförbundet (RF). Ridsport är Sveriges största handikappidrott.

Ridsporten ger arbete och inkomst åt flera tusen personer. Åtta miljoner ridtimmar genomförs varje år på drygt 500 ridskolor från Kiruna i norr till Trelleborg i söder. En miljon svenskar har på ett eller annat sätt kontakt med ridsport och hästar. En halv miljon svenskar rider för motion och tävling.

Sollerö Hästgille

Sollerö Hästgille bildades 1992 i syfte att främja hästintresset på Sollerön. I Bodarna påbörjades anläggandet av en ridbana med måtten 58 x 30m. Mycket ideellt arbete lades ned av Hästgilletts medlemmar och 1994 kunde landshövding Gunnar Björk inviga en fungerande ridbana. Ryssa El har sponsrat med belysning och bla Sollerö Gemensamhetskogs Samfällighetsförening har gett bidrag till grus. Ridbanan används flitigt för både enskild ridning och gemensamma arrangemang, t ex ridlektioner och små klubbtävlingar. Vi är mycket tacksamma att flera av våra lokala företagare skänker priser till tävlingarna och att medlemmar och anhöriga bakar bröd till serveringen. Apriljippet och tävlingarna brukar vara trevliga och uppskattade av både deltagare och publik.

Sollerö Hästgille har genom åren även haft en aktiv ungdomssektion som bl a årligen har planerat och genomfört apriljippo och ridande Lucia. Övriga aktiviteter Hästgillet har anordnat sedan bildandet är t ex kurser i körning och allmän hästhantering, veterinärföreläsningar, temakvällar i bl a hovvård, studiecirkel samt videovisningar. Hästgillet deltog även i arrangerandet av Hushållningssällskapets hästpremieringar på Sandängarna i Mora åren 1992- 1995. Genom ett samarbete mellan Solleröprojektet och Sollerö Hästgille anlades 1995 under ledning av Kjell Uhlás, en ridstig/vandringsled längs delar av Solleröns västra och södra strand. Nu arbetar Hästgilletts medlemmar med att färdigställa klubbhus och hinderskjul.

1992 hade Sollerö Hästgille 69 medlemmar och året efter var antalet medlemmar 127, det högsta hittills. År 2001 var medlemsantalet 50 varav 25 var flickor upp till 25 år. Sollerö Hästgille är anslutet till Svenska Ridsportförbundet.

Sollerö Hästgilletts styrelse 2002 består av ordförande – Ingrid Stunis, sekreterare – Lena Andersson-Svensson, kassör – Sonia Lehmann, utbildningsansvarig – Birgitta Wångersjö, tävlingsansvarig – Sonja Lundberg, PR-ansvarig – Camilla

Entusiasten Kjell Uhlas bekantar sig med ett föl

Ljunggren, IT-ansvarig – Linda Ekmark, serveringsansvarig – Malin Rask och miljöansvarig – Margareta Tomt. Revisorer är Torbjörn Goth och Irene Bäck och valberedningen består av Annica ”Hacke” Berg och Britt-Marie Meyer.

Nya och gamla medlemmar, alla som är intresserade av hästar, hälsas varmt välkomna till Sollerö Hästgille. Våra planerade aktiviteter annonseras bl a på ridbanans anslagstavla och på Sollerö Hästgilles hemsida ”<http://sollerohastgille.webjump.com>”.

Ingrid Stunis, ordförande Sollerö Hästgille

Drömmen om en egen ponny

Så länge jag kan minnas har det alltid funnits gott om hästar på Sollerön. Jag minns när jag var liten och såg de stora tjejerna rida ut med sina hästar. Det var då drömmen om en egen häst började gro inom mig. Jag började som femåring på ridlekis för Eva Fjällborg inne på Lomsmyren i Mora. När jag gick på lågstadiet började min kompis Anna och jag ta ridlektioner för Eva i Sundet. Innan och efter träningen ryktade vi hästarna och pysslade om dem. Då får man en alldeles speciell och nära kontakt med hästarna. Ibland fick vi rida ut i skogen, vilket jag tyckte var väldigt spännande och kul.

Åren gick och jag längtade allt mer efter en egen häst. Eftersom det är en stor förändring i livet när man skaffar sig en häst så hyrde vi en liten B-ponny åt mig under en höst, vinter och vår för att se om jag klarade av att ta det ansvar som

krävs. I början cyklade mamma med mig ut, men snart fick jag sällskap av Anna som köpt ponnyen Nisse. Även jag fick en alldeles egen ponny, Bonito som då var 16 år. Han var och är en väldigt trygg häst och han har lärt mig så otroligt mycket! Vi fick låna stall hos Albin och Gudrun Bråmås och sedan följde en fantastiskt rolig tid. Vi red ofta ut tillsammans med varandra, men också med alla andra som har egna eller lånade hästar.

Jenny på hästen Benito.

Vi flickor som rider har en stor gemenskap över åldersgränserna och vi har mycket roligt tillsammans. Vi har en egen ungdomssektion i Sollerö Hästgille där vi planerar och ordnar massvis med spännande aktiviteter t.ex. tävlingar, gymnastik, luciatåg och långritter. Årets höjdpunkt är Apriljippet då vi alla brukar rida en kadrilj till musik. Vi har haft maskeradhoppning och låtit mammorna och papporna rida en stafett på våra hästar i en tävling mot barnen, där det kan ingå att slå i en spik eller kasta hästskor i en hink. Vi säljer lotter och fika och för de pengarna har vi bl.a. köpt hinderstöd och bommar samt bokstavsskyltar till dressyrbanan. Vi har själva målat dressyrstaketet. När marken är bra på vår ridbana har vi haft träningar i både dressyr och hoppning för olika tränare och det har varit väldigt utvecklande och mycket roligt. Det är kul att få träna tillsammans. Ibland har vi åkt på tävlingar i Mora och runt om i hela Dalarna. Då har vi kunnat stötta varandra och delat glädjen när det har gått bra och besvikelsen när det har gått sämre. Det bästa av allt med att få ha en egen häst är att man får en sådan nära och fin kontakt med ett djur och att man har en helt underbar vän.

Jenny Meyer